

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Με τον Κώστα Γραμματόπουλο, δημιουργό και δάσκαλο ταυτόχρονα, έχουμε μια ακόμη από τις πιο σημαντικές και προσωπικές φωνές της νεοελληνικής χαρακτικής. Μαθητής και διάδοχος του Κεφαλληνού στην έδρα της χαρακτικής της Σχολής Καλών Τεχνών, ο Γραμματόπουλος ασχολείται με τη χαλκογραφία αλλά διακρίνεται περισσότερο στην ξυλογραφία στην οποία φτάνει σε θαυμάσιες διατυπώσεις με τη χρησιμοποίηση προσωπικών τεχνικών. Σε όλες τις εργασίες του επιβάλλεται με την αναζητήσεών του. Η θεματογραφία του σχετίζεται πάντοτε με την οπτική πραγματικότητα και περισσότερο με το φυσικό χώρο, τα ερεθίσματα του οποίου μεταφέρει σε εκφραστικές διατυπώσεις που συνδυάζουν πηγαιότητα και εσωτερικότητα, εκφραστική δύναμη και ποιητικό περιεχόμενο. Με ενδιαφέροντα και για τη ζωγραφική, ο Γραμματόπουλος κατορθώνει πολύ γρήγορα να αποφύγει τη βαριά σκιά των δασκάλων του και να προχωρήσει στη χαρακτική του ιδιαίτερα, σε μια κατεύθυνση στην οποία κάνει εντύπωση ο πλούτος της εκφραστικής του γλώσσας και η ποιότητα των διατυπώσεών του. Καθηγητής της χαρακτικής από το 1959, εκτός από την εξαιρετικά γόνιμη διδασκαλία του, έχει δώσει και ένα μεγάλο αριθμό χαρακτικών τόσο σε ελεύθερα έργα όσο και στην εικονογράφιση βιβλίων με την τεχνική της ξυλογραφίας και της λιθογραφίας.

Σε οποιαδήποτε σημαντική προσπάθεια του Γραμματόπουλου και αν μείνει κανείς, μπορεί να γνωρίσει τα ιδιαίτερα στοιχεία της χαρακτικής και τις προσωπικές μορφοπλαστικές του κατακτήσεις. Η θεματογραφία του εξαρτάται πάντοτε από την επαφή του με το φυσικό χώρο και τη συνομιλία του μ' αυτόν και η χαρακτική του μπορεί να θεωρηθεί απάντηση στα ερεθίσματά του. Δίνει μάλιστα γενικούς τίτλους σε ομάδες έργων, όπως Αιγαίο, Απική, Μάνη, Σούνιο, Ελληνικό Τοπίο, που αποτελούν ένα είδος υπαινιγμού στις μορφοπλαστικές του διατυπώσεις. Στον ίδιο ουσιαστικά τύπο ανήκει και η σειρά Φαντασία, στην οποία συνδυάζεται η τοπιογραφία με προσωπικές αναπλάσεις μυθολογικών θεμάτων, που κερδίζουν ένα νέο και διαφορετικό από το γνωστό τους περιεχόμενο. Η μορφοπλαστική του γλώσσα στα χαρακτικά του βασίζεται ουσιαστικά σε ένα προσωπικό συνδυασμό των μαλακών καμπυλόγραμμων θεμάτων με τα σκληρά γωνιώδη, των ήρεμων οριζοντίων με τα απότομα κάθετα και διαγώνια, των παράλληλων και αλληλοτεννόμενων επιπέδων με τα συγκρατημένα παράλληλα, των οργανικών με τα γεωμετρικά σχήματα. Η χρωματική επένδυση των χαρακτικών του - πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι ο Γραμματόπουλος κάνει χρωμοχαρακτική, χρωμοξυλογραφία, χρωμολιθογραφία - διακρίνεται για την προτίμησή του στους γαιώδεις τόνους και τα συγκρατημένα χρώματα, τα ουδέτερα και ψυχρά, τα γαλάζια και γκριζά, τα οποία υποβάλλουν το εσωτερικό περιεχόμενο των θεμάτων του. Στις πιο χαρακτηριστικές του προσπάθειες η σύνθεσή του είναι βασισμένη στις σκόπιμες αντιθέσεις και την επιβολή διαφόρων συνδυασμών, την έμφαση άλλοτε στη διαγώνιο και άλλοτε στην επανάληψη των καμπυλόγραμμων θεμάτων που δίνουν τον τόνο. Ο χώρος του είναι πάντα ελλειπτικός, με τη χρησιμοποίηση μιας προσωπικής και ελεύθερης προοπτικής που τονίζεται από την παρεμβολή καλλιγραφικών τύπων και ενός ουδέτερου φωτός, που προέρχεται από διάφορα ανοίγματα της επιφάνειας. Με τα έργα του Γραμματόπουλου, ιδιαίτερα την ξυλογραφία του, έχουμε μια χαρακτική που διακρίνεται για τη σχηματοποίηση και τα καλλιγραφικά στοιχεία, τη μελετημένη οργάνωση και τα εσωτερικά υποβλητικά χρώματα, τον αφηρημένο ελλειπτικό χώρο και την καθαρά μελωδική φωνή. Σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί να σημειωθεί στη χαρακτική του μια εσωτερική προσέγγιση στους τύπους της σινιοϊαπωνικής καλλιγραφίας, χωρίς σε μια συγκεκριμένη του προσπάθεια να διαπιστώνεται εξωτερική επίδραση ή ξένα δάνεια. Στις χρωμολιθογραφίες του έχουμε μεγαλύτερη εξάρτηση από την οπτική πραγματικότητα. Σχεδιαστική οξύτητα και πιστότητα της περιγραφής, ρεαλιστικά χρώματα και απόδοση των λεπτομερειών, δίνουν σύνολα που πείθουν με την αλήθεια τους.

Ζωγράφος στη χαρακτική του και χάρακτος στη ζωγραφική, ο Γραμματόπουλος δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μας δίνει έργα που διακρίνονται για την ποιητική τους διάθεση και τον πλούτο της μορφοπλαστικής τους φαντασίας. Βασισμένα σε μια προσωπική περισσότερο τεχνική και με μια εξαιρετική αξιοποίηση των δυνατοτήτων της γραμμής και των ιδιοτήτων του χρώματος, έρχονται να μας δώσουν και νέες πλευρές των θεμάτων, που τον απασχολούν. Με τη σχηματοποίηση των μορφών και τη δύναμη υποβολής του χρώματος, την προσωπική αναφορά του χώρου και τον συνδυασμό αυστηρής οργάνωσης και διακοσμητικών συχνά τύπων φτάνει σε εξαιρετικά εκφραστικά αποτελέσματα. Με τη λιτότητα και την ασφάλειά της, την πηγαιότητα και τον πλούτο των επινοήσεών της, την ποιότητα των διατυπώσεων και την εκφραστική αλήθεια η χαρακτική του μας δίνει προσωπικές συναντήσεις του δημιουργού της με τον κόσμο.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ, Ιστορικός Τέχνης, Ακαδημαϊκός